

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

2	5	3	6	1

Exam. Code :

0	3	0	9

Master of Arts [Economics] 3rd Semester
(2125)

Opt. (iii) ENVIRONMENTAL ECONOMICS

Paper—MAECO-303 & 304 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :— Attempt FIVE questions in all, including Q. No. 1 which is compulsory, and select ONE question from each unit.

1. Answer any TEN short questions:

- (a) Green taxes
- (b) Ozone depletion
- (c) Issue of sustainable development
- (d) Solid waste management
- (e) Property rights
- (f) Kuznets Curve (environment)
- (g) Free Market
- (h) Objectives of Earth Summit 1992
- (i) Negative externalities

- (j) Water Acts in India
- (k) Coasion Method
- (l) Common Property Resource
- (m) Thermodynamics
- (n) Permissible level of pollution by industries
- (o) Environmental accounting. 10×2=20

UNIT-I

- 2. (a) How is environmental economics related to the economy as a whole?
- (b) Discuss the first two laws of Thermodynamics. 15
- 3. Do you think environment and market failure go side by side? If yes, give reasons and solutions for the same. 15

UNIT-II

- 4. Explain Coase Theorem in regard to its explanation for regulating the environment. 15
- 5. What is the economics of pollution control? How can we reach at optimum level of pollution? 15

UNIT-III

- 6. Give notes on:
 - (a) Advantages of protection of the environment
 - (b) Legislation for solid waste management 7+8=15
- 7. What is cost-benefit analysis?. How to apply cost benefit analysis on environment? Also discuss its advantages and disadvantages. 15

UNIT-IV

8. Write a detailed note on global warming, including its causes, problems, and measures to prevent it. 15
9. What is Trade and Environment under the WTO regime? 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पांच प्रश्नों के उत्तर दीजिए, जिसमें प्रश्न 1 अनिवार्य है, और प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनिए।

1. किन्हीं दस लघु प्रश्नों के उत्तर दीजिए:

- (a) हरित कर
- (b) ओजोन क्षरण
- (c) सतत विकास का मुद्दा
- (d) ठोस अपशिष्ट प्रबंधन
- (e) संपत्ति अधिकार
- (f) कुजनेट वक्र (पर्यावरण)
- (g) मुक्त बाजार
- (h) पृथ्वी शिखर सम्मेलन 1992 के उद्देश्य
- (i) नकारात्मक बाह्यताएँ
- (j) भारत में जल अधिनियम
- (k) कोज़ विधि

- (l) साझा संपत्ति संसाधन
(m) उष्मागतिकी
(n) उद्योगों द्वारा प्रदूषण का अनुमेय स्तर
(o) पर्यावरणीय लेखांकन

10×2=20

यूनिट-I

2. (a) पर्यावरणीय अर्थशास्त्र किस प्रकार समग्र अर्थव्यवस्था से संबंधित है?
(b) ऊष्मागतिकी के प्रथम दो नियमों की चर्चा कीजिए। 15
3. क्या आपको लगता है कि पर्यावरण और बाजार की विफलता साथ-साथ चलते हैं? यदि हाँ, तो इसके कारण और समाधान बताइए। 15

यूनिट-II

4. पर्यावरण के नियमन हेतु कोज प्रमेय की व्याख्या कीजिए। 15
5. प्रदूषण नियंत्रण का अर्थशास्त्र क्या है? प्रदूषण के इष्टतम स्तर तक हम कैसे पहुँच सकते हैं? 15

यूनिट-III

6. निम्नलिखित पर टिप्पणियाँ दीजिए:
(a) पर्यावरण संरक्षण के लाभ
(b) ठोस अपशिष्ट प्रबंधन के लिए कानून 7+8=15
7. लागत-लाभ विश्लेषण क्या है? पर्यावरण पर लागत लाभ विश्लेषण कैसे लागू किया जाता है? साथ ही इसके फायदे और नुकसान पर चर्चा करें। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਗਲੋਬਲ ਵਾਮਿੰਗ ਪਰ ਏਕ ਵਿਸ਼੍ਰੁਤ ਟਿਘੁਣੀ ਲਿਖੋ, ਜਿਸਮੋਂ ਝੁਸਕੋ ਕਾਰਣ, ਸਮਸੁਯਾਏਂ ਔਰ ਝੁਸੇ ਰੋਕਨੇ ਕੇ ਉਪਾਯ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਂ। 15
9. ਵਿਸ਼ੁ ਵੁਯਾਪਾਰ ਸੰਗਠਨ ਕੁੰਕਸੁਥਾ ਕੇ ਅੰਤਰਗੁਤ ਵੁਯਾਪਾਰ ਔਰ ਪਰੁਯਾਵਰਣ ਕੁਯਾ ਹੈ? 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪੁਸ਼ੁਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1 ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪੁਸ਼ੁਨ ਚੁਣੋ।

1. ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸ ਛੋਟੇ ਪੁਸ਼ੁਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :

- (a) ਗੁੰਨ ਟੈਕਸ
- (b) ਓਜ਼ੋਨ ਦੀ ਕਮੀ
- (c) ਟਿਕਾਉ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ
- (d) ਠੋਸ ਰਹਿੰਦ-ਖੁੰਹਦ ਪ੍ਰਬੰਧਨ
- (e) ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ
- (f) ਕੁਜ਼ਨੇਟਸ ਕਰਵ (ਵਾਤਾਵਰਣ)
- (g) ਮੁਕਤ ਬਾਜ਼ਾਰ
- (h) ਧਰਤੀ ਸੰਮੇਲਨ 1992 ਦੇ ਉਦੇਸ਼
- (i) ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਬਾਹਰੀਤਾਵਾਂ
- (j) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ

- (k) ਕੋਜ਼ ਵਿਧੀ
- (l) ਆਮ ਜਾਇਦਾਦ ਸਰੋਤ
- (m) ਥਰਮੋਡਾਇਨਾਮਿਕਸ
- (n) ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਮਨਜ਼ੂਰਯੋਗ ਪੱਧਰ
- (o) ਵਾਤਾਵਰਣੀ ਲੇਖਾਕਾਰੀ।

10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. (a) ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਕਿਵੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ?
- (b) ਥਰਮੋਡਾਇਨਾਮਿਕਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
3. ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ? ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ ਦਿਓ ਅਤੇ ਹੱਲ ਦੱਸੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਜ਼ ਥਿਊਰਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15
5. ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦਾ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਕੀ ਹੈ ? ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ? 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਨਿਮਨਲਿਖਤ 'ਤੇ ਨੋਟ ਦਿਓ :
 - (a) ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਫਾਇਦੇ
 - (b) ਠੋਸ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ।

7+8=15

7. ਲਾਗਤ-ਲਾਭ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀ ਹੈ ? ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਤੇ ਲਾਗਤ-ਲਾਭ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? ਨਾਲ ਹੀ ਇਸਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਪਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 15
9. ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਗਠਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕੀ ਹੈ ? 15